

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto III.

Ljubljana, dne 15. januarja 1937.

Štev. 8.

Ljubljana, 15. januarja 1938.

Vekoslav Bučar (Ljubljana):

V novo leto!

Koledar se je obrnil, leto je prišlo naokoli. Pa, takole, človek kot ob vsakem pomembnem dogodku, ki vse ljudi enako zadene, začne premišljevat, kaj mu je prinesel.

Kaj pa nam je prineslo novo leto? Nič, prav za prav. Vsaj nič otipljivega, kar bi nas moglo razveseliti ali razžalostiti. Toda nekaj le! Nove misli, nove sklepe, nove nade, ki smo jih toliko potrebni, kot še mogoče nikoli. Svet se suče okoli svoje osi, življenje teče, ljudje se rode in umirajo, toda morda nam bo novo leto le prineslo kaj — mislim le na težnje vsakega posameznika — kar nam bo življenje olajšalo ali še bolj oslabilo. Da bi se še poslabšalo, na to misli pač malokdo. In to je razumljivo. Vedno več hočemo, srečo si hočemo še stopnjevat ali če je nimamo, ustvariti. Sladek, vesel optimizem preveva vse, preko katerih začetek novega leta ni šel neopazeno. Seveda je mladina tu prva. Vsi zaupamo v svojo srečno zvezdo, življenje nam bo z rožicami postlano, mleko in med se nam bosta cedila na pot.

Toda... Toda, ali bi vendarle ne bilo dobro, če bi nekoliko pomislili, da se nam morejo naši načrti na kak način zrušiti? Da nam potem pač ne bo ostalo drugega kot razočaranje? O, da! Tudi na to smo pomislili in mislimo vedno. Noben udarec usode nas ne bo našel nepripravljen, po vsaki nezgodi bomo našli pravo pot, da se bomo dvignili tja, kjer smo bili preje, ali izmordeni po nesreči, še višje, obogateni za izkušnjo, ki nam jih toliko manjka.

Kdor nacijonalist,

ta Sokol!

Sokolska misel pri Slovencih

Ko se je začela v šestdesetih letih prejšnjega stoletja po padcu Bachovega absolutizma pri Čehih buditi narodna zavest, se je iz narodne potrebe porodila misel, ustanoviti češko društvo za telesno in duševno jačanje češkega naroda. Tako je prišlo do tega, da je leta 1861. dr. Miroslav Tyrš ustanovil v Pragi prvo sokolsko društvo. Dve leti kasneje, 1. oktobra 1863 pa se je ustanovilo v Ljubljani prvo sokolsko društvo na slovenskem jugu, pod imenom »Južni Sokol«. Za starost je bil izvoljen dr. Ebin Costa (Kosta), za načelnika pa Stevo Mandić. Ljubljana je s tem postala zibelka in žarišče sokolskega pokreta pri Jugoslovenih. »Južni Sokol« je že leta 1864. štel 2000 članov. Istega leta je ustanovil svojo podružnico v Kranju, pa tudi po drugih mestih so se ustanovljala društva in podružnice, ki pa niso dolgo obstojale. Nagli razvoj in jugoslovenska orijentiranost »Južnega Sokola« nikakor nista bili po volji avstrijski vladi, zbog česa je 1. avgusta 1867 društvo razpustila. Toda že naslednjega leta, 20. februarja 1868 je bilo društvo vnovič ustanovljeno pod imenom Telovadno društvo Sokol v Ljubljani.

V letu razpusta »Južnega Sokola« je izšla prva slovenska telovadna knjiga »Nauk o telovadbi« I. del, ki ga je založil »Južni Sokol«; II. del je sledil leta 1869. v založbi »Slovenske Matice«.

Telovadno društvo Sokol v Ljubljani pa je več let ostalo osamljeno. Šele od leta 1880. dalje so se začela po slovenski zemlji ustanovljati nova sokolska društva. Leta 1866. je priredil »Južni Sokol« svoj izlet v Zagreb ter tam vzbudil veliko zanimanje za Sokolstvo. Vendar je prišlo do ustanovitve prvega hrvatskega sokolskega društva šele leta 1874. Nameravalo se je tudi ustanoviti Slovensko-hrvatsko sokolsko zvezo, česar pa oblast ni dovolila. Leta 1888. se je vršil v Ljubljani prvi sokolski zlet, ki so se ga udeležili tudi Čehi.

Pravo Sokolstvo v Tyrševem zmislu pa se pričinja pri Slovencih šele z nastopom dr. Viktorja Murnika. Do njegovega prihoda sokolska društva slovenskega juga še niso poznala prave sokolske ideje; v svojem bistvu niso bila sokolska, čeprav so bila telovadna društva ter so tudi s svojim požrtvovalnim delom doprinesla mnogo koristi našemu narodu. Dr. Murnik je dal tem društvom Tyrševo sokolsko misel, on je ustanovitelj našega pravega Sokolstva. Ves sokolski pokret slovenskega juga je od njegovega vstopa v sokolske vrste do najnovejšega časa z njegovo osebo tako ozko povezan, da je potrebno, malo dalje pomuditi se z njegovo osebo.

Dr. Viktor Murnik je vstopil leta 1893. v »Ljubljanskega Sokola«, kakor se danes imenuje nekdanje Telovadno društvo Sokol v Ljubljani. V društvu se je začel takoj javljati njegov vpliv

na vodstvo telovadbe, dasi je formalno prevzel načelnništvo šele leta 1897. Do takrat se mu še ni nudila prilika, da bi mogel spoznati Tyrševo sokolsko misel neposredno iz njenega vira. Vendar si je bil na jasnem, da mora telovadno društvo, ki hoče služiti koristi naroda, oblikovati svoje lekcije tako, da vpliva telovadba koristno na posameznika v telesnem in moralnem pogledu. To korist je videl predvsem v gojenju discipline, v utrjevanju vztrajnosti in energije v vsestranski telesni vadbi, česar v tistih časih ni bilo videti v dovoljni meri. Vpeljal je resnejšo vadbo redovnih in telesnih vaj. Vse njegovo prizadevanje pa bi bilo gotovo zaman, če bi Murnik ne bil že takrat vrhunski telovadec. Njegove izredne telesne zmožnosti so mu dale ugled, obvladal je položaj in tako je prišlo do tega, da ga je leta 1895. poslalo društvo tekmoval na vsesokolski zlet v Prago, odkoder se je vrnil poln novih načrtov, ki jih je pozneje tudi izvršil. Ustvaril je svojo lastno metodo z doslednim delom se mu je posrečilo leta 1896. ustanoviti prvi vaditeljski zbor. Prvi uspeh je Murnika vzpodbudil, nadaljeval je započeto delo in zdravo deblo je poglajlo zdrave veje. Vzgojil si je več dobrih učencev in ti so odšli na vse strani slovenske domovine, kjer so nadaljevali delo svojega velikega učitelja. Jože Smertnik je odšel v Celje, Evgen Sajovic v Kranj, Janko Šavnik v Trst, Julče Novak v Idrijo, Gregorec pa v Novo mesto. V Ljubljani je Murnik z mnogimi sestanki marljivo gradil temelje za bodočo širšo in globljo organizacijo. Začeli so se pojavljati prvi vidnejši uspehi, vpeljana je bila telovadba članic in naraščala.

V tej dobi se je tudi pokazala potreba izdajanja strokovnega lista in Murnik je začel l. 1904. na lastne stroške izdajati list »Slovenski Sokol«, ki je izhajal vse do leta 1914.

V njem je Murnik objavil važnejše prevode Tyrševih spisov, razložil temelje Tyrševega sistema ter objavil svojo terminologijo — prvovrstno strokovnjaško delo.

Leta 1904. se je vršil v Ljubljani II. slovenski vsesokolski zlet, katerega se je poleg Slovencev udeležilo tudi mnogo Hrvatov in Čehov. Ta zlet je bil velikega pomena za nadaljni razvoj slovenskega Sokolstva. Nova smer je zmagala na vsej črti in tudi število pripadnikov je začelo naglo rasti. Naslednjega leta (1905) je bila ustanovljena Slovenska Sokolska Zveza, s starostjo dr. Vladimирjem Ravniharjem in načelnikom J. Smertnikom na čelu. Radi naglega porasta društev, so se pričele ustanovljati (1909—1911) sokolske župe, katerih je bilo v Slovenski Sokolski Zvezi devet, in sicer: Ljubljana, Ljubljana I, Kranj, Celje, Maribor, Novo mesto, Idrija, Gorica in Trst. Leta 1906. izide v redakciji Evgena Sajovica v Kranju »Vaditeljski list«.

Leta 1907. se je slovensko Sokolstvo prvikrat udeležilo mednarodne telovadne tekme, ki se je vršila v Pragi o priliki V. vsesokolskega zleta. Vrsta je dosegla peto mesto, tekmoval je tudi Murnik. Drugič je slovenska vrsta nastopila pri mednarodni telovadni tekmi v Luksemburgu leta 1909 (5. mesto), tretjič v Turinu leta 1911. (4. mesto), četrtrič pa v Parizu leta 1913. (5. mesto). Vse te vrste je vodil na mednarodne tekme in tudi vadil Murnik sam. Seveda je pri tem nedostajalo gmotnih sredstev, ki so za daljšo pripravo brezpogojno potrebna. Če bi bili Slovenci to imeli, bi bili slovenski telovadni uspehi brez dvoma večji.

Leta 1908. je bil otvorjen prvi sokolski dom med Slovenci, in sicer v Žireh. Tega leta je bila na inicijativo dr. Scheimerja ustanovljena Vseslovenska Sokolska Zveza in Slovenska Sokolska Zveza je postala njen član. S tem se prično ožji stiki z ostalimi slovanskimi sokolskimi organizacijami. Velike važnosti je v slovenski sokolski zgodovini to leto tudi radi tega, ker je bil tega leta izvoljen za starost Slovenske Sokolske Zveze dr. Ivan Oražen. Z njegovim nastopom se usmeri slovenski sokolski pokret odločno v jugoslovensko smer. On je tudi povedel slovenske Sokole v velikem številu leta 1910. na vseslovenski kongres v Sofijo ter leta 1912. na vsesokolski zlet v Prago, ki je bil obenem tudi prvi zlet vseslovenske Sokolske Zveze. Pri tekmah, ki so se ob tej priliki vršile, je tekmovalo za slovansko prvenstvo 8 slovenskih Sokolov, od katerih si je priboril prvo mesto Stane Vidmar, tretje pa Karel Fux, oba iz Ljubljane. Ob priliki V. vsesokolskega zleta v Pragi se pojavljajo tudi prve konture ujedinjenja vseh treh plemenskih sokolskih zvez na slovanskem jugu v enoten jugoslovenski sokolski savez. Zastopniki srbskega, hrvatskega in slovenskega Sokolstva so takrat storili načelni sklep o ujedinjenju vsega jugoslovenskega Sokolstva.

Za leto 1913. je bil določen III. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani. Avstrijska vlada ga je prepovedala, zato je bil prenešen v prihodnje leto, vendar ga je vlada radi prijavljene udeležbe srbskega Sokolstva iz Kraljevine Srbije dne 20. junija 1914 vnovič prepovedala. Dva dni pred prepovedjo se je vršila v Zagrebu v prostorih Hrvatskega Sokolskega Saveza zgodovinska seja, na kateri so se zastopniki slovenskega (dr. Oražen, Bukovnik), hrvatskega (dr. Car, Hanuš in dr.) ter srbskega (Paunković, dr. Popović, doktor Budisavljević) Sokolstva odločno izjavili za ujedinjeno jugoslovensko Sokolstvo. Sprejeta so bila skupna pravila, ostale podrobnosti pa naj bi se obravnavale na vsesokolskem zletu v Ljubljani.

Svetovna vojna je delo prekinila. Ob izbruhu vojne je štela Slovenska Sokolska Zveza 8 žup s 115 društvi in odseki, 6613 članov, 1040 članic, 1761 telovadcev, 537 telovadk, 321 prednjakov, 51 prednjašic, 551 moškega naraščaja, 1664 moške dece in 521 ženske dece.

Takoj po Osvobojenju so slovenska sokolska društva na novo oživela in v njih se je pojavil močan pokret za edinstvenim jugoslovenskim Sokolstvom. Na čelu tega pokreta je stal pri Slovenicah dr. Ivan Oražen, glavni propagator pa je bil dr. Laza Popović. Tako je prišlo leta 1919. v Novem Sadu do I. sokolskega sabora, katerega temeljni princip je bil:

Ena država, en narod, eno Sokolstvo.

Plemenski savezi so se ujedinili v Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca, za sedež pa je bila določena Ljubljana. Naslednjega leta se je vršil v Mariboru pokrajinski zlet Sokolskega Saveza SHS ter savezna skupščina, ki je sklenila, da se Savez preimenuje v Jugoslovenski Sokolski Savez, katerega sedež je ostal vse do osnivanja Sokola kraljevine Jugoslavije v Ljubljani. Prvi starosta ujedinjenega jugoslovenskega Sokolstva je

Jugoslovani v Julijski Krajini

I.

Zemljepisni oris in zgodovina od l. 1848.—1920.

Julijska Krajina se deli na štiri glavne pokrajine, katerih vzhodne meje tvorijo obenem tudi državno mejo med kraljevino Italijo in Jugoslavijo. Te pokrajine so Goriška z glavnim mestom Gorico, Tržaška s Trstom, Puljska s Puljem in Reška z Reko. Poleg tega pripada Italiji še mesto Zadar in otočje Lastovo v Dalmaciji. V vseh teh omenjenih pokrajinah žive Slovenci in Hrvati, torej Jugoslovani in tvorijo večino prebivalstva. Nekaj jih biva tudi v Videmski pokrajini; to so beneški Slovenci, ki so prišli pod Italijo leta 1866. Prebivalci italijanske narodnosti so naseljeni večinoma po mestih in trgih, kjer so nameščeni kot državni uradniki. Edino na zapadni Istrski obali so gosteje naseljeni in tudi tvorijo večino prebivalstva (v mestih). Toda razen pri Vodnjanu ne segajo dalj kot dva kilometra v notranjost. Povdariti se mora, da tudi tu ni vzdržnost italijanskega prebivalstva popolna, temveč jo na sedmih različnih mestih prebije slovansko prebivalstvo, namreč, na Miljah poleg Trsta, med Miljami in Koprom, med Piranom in Umagom, med Umagom in Novim gradom, med Novim gradom in Porečem in med Rovinjem ter Puljem.

Po jeziku se ločijo Julijski Jugoslovani na sledeča narečja: 1. *Kajkavsko narečje*, ki zavzema del videmske pokrajine, vso soško dolino, goriško okolico, vipavsko dolino in vse dele bivše Kranjske, ki so pripadli Italiji, ves tržaški Kras in severno Istro nekako do črte reke Dragonja—Materija—Jelšane.

2. *Štokavsko narečje* se govori v velikem delu zapadne Istre in v vsem južnem delu dežele.

3. Vsi ostali kraji Istre spadajo v področje *čakavskih srbsko-hrvatskih narečij*.

Po veri so vsi Jugoslovani v Julijski Krajini rimo-katoliki. Le v vasi Peroj v Istri, v Trstu in Zadru je nekaj stotin pravoslavnih.

Omenili smo že, da prebivajo Julijski Slovani v glavnem v štirih pokrajinah. V Goriški pokrajini zavzemajo popolnoma slovanske občine

bil dr. Ivan Oražen, ki je umrl 11. marca 1921. Njemu je sledil dr. Vladimir Ravnihar, za njim pa je prevzel leta 1924. vodstvo jugoslovenskega Sokolstva Engelbert Gangl, ki ga vodi še danes kot I. namestnik starešine Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije. Tudi tehnično stran so vodili kot savezni načelniki od Osvobojenja do l. 1934. Slovenci, in to dr. Viktor Murnik, Stane Vidmar, Miroslav Ambrožič ter Ivan Bajželj; najdalje je bil savezni načelnik dr. Murnik.

Hud udarec za slovenski del jugoslovenskega Sokolstva so bile krivično potegnjene državne meje, s čemer so prišle pod Italijo 3 predvojne slovenske sokolske župe: idrijska, goriška in tržaška. V njih organizirana sokolska društva so morala prenehati z delovanjem; fašistični kulturenci so jim požgali in oropali domove in telovadnice... Je to ena najžalostnejših strani naše zgodovine in skrajno nečasten dokument za dvatisočletno italijansko kulturo.

2369,69 km², a edina slovansko-furlanska občina Gorica zavzema 102,03 km². Vseh naših ljudi je okoli 159.000 ali 33 %, Italijanov pa 12.000 ali 12 %.

Drugačen je položaj v Tržaški pokrajini. Tu štejejo Jugoslovani 120.000 duš ali 40 % in Italijani 173.000 ali 60 %. Čisto slovanskega ozemlja je 875,41 km², italijanskega pa 128,23 km².

Popolnoma pa je jasna razdelitev v Reški pokrajini, kjer je od približno 100.000 prebivalcev le dobrih 30.000 Italijanov.

Puljska pokrajina ima 166.000 naših ljudi, Italijanov pa 134.000, seveda večinoma v mestih.

Ako sedaj seštejemo zgoraj omenjene številke vseh štirih pokrajin dobimo: Julijski Slovani prebivajo na 7384,18 km² in štejejo 512.000 prebivalcev. Italijanov pa je 358.000 na 824,83 km².

Svoje prve organizacije so Julijski Slovani ustanovili v viharjih letih 1848—1849. Tedaj so otvorili v Trstu in Gorici »Slavjanski bralni društvi«, ki sta postali kmalu središče vsega narodnega gibanja. Toda Bachov absolutizem je kmalu zatrl vsako narodno gibanje Slovencev in Hrvatov na zasedenem ozemlju. Po njegovem padcu se je v dobi od leta 1860—1880 zopet okrepila narodna zavest; to je doba splošnega narodnega preporoda. Ustanavljale so se čitalnice in prirejali zbori. Dne 1. decembra 1870 so se udeležili njihovi zastopniki one znamenite konference jugoslovenskih politikov v Ljubljani, na kateri je bilo proglašeno, da tvorijo vsi južni Slovani Avstro-ogrske eno celoto in da bodo za ohranitev skupnih narodnih interesov vedno skupno delovali.

V dobi preporoda so bila ustanovljena sledeča politična društva: V Gorici leta 1870 društvo »Soča«, dalje leta 1876 društvo »Sloga«, a leta 1874 se pojavi v Trstu društvo »Edinost«. V tej dobi so začeli izhajati mnogi listi; tako leta 1870 začne izhajati v Trstu list »Naša Sloga« tednik, katerega so izdajali istrski Hrvati, leta 1871 izide prvič v Gorici list »Soča« in leta 1876 v Trstu »Edinost«. Poleg tega so izhajali v Trstu in Gorici še drugi tedniki z različno vsebino, toda le začasno. Najbolj važen je list »Edinost«, ki se je pozneje razvil v važen dnevnik in je redno izhajal vse do nasilne ustavitve dne 3. septembra 1928. leta.

Tudi Sokolska ideja je zgodaj vzplamtela med Jugoslovani v Julijski Krajini. Prvo Sokolsko društvo je bilo ustanovljeno v Trstu leta 1882, torej dvajset let približno po ustanovitvi »Južnega Sokola«. Prvemu sta sledili še sokolski društvi v Gorici (1887) in v Pulju (1897). Iz teh osnutkov so se pozneje razvile tri močne sokolske župe: tržaška, goriška in istrska.

Toda njihovo kulturno-napredno delo ni bilo neovirano. Sodeželani italijanske narodnosti so sprva sicer podpirali njihovo delo, kajti v Julijskih Slovanih so videli zaveznika proti avstrijski vladi. Ko pa je bila v prejšnjem stoletju ustanovljena kraljevina Italija, so bili nevreden narod, katerega je treba čimprej romanizirati in ko pride čas, tudi priključiti Italiji. Ta namen so hoteli doseči s poitalijančenjem slovenskih šol. In to bi jim tudi lahko uspelo, kajti vsi deželni odbori in občine, ki so odločevale o šolstvu, so bile v italijanskih rokih. Slovenci in Hrvati so kmalu uvideli te sovražne nakane in so se še z večjo požrtvovalnostjo vrgli v srdito borbo, ki je trajala vse do izbruha svetovne vojne. V začetku je resnično ta borba ovirala njihovo delo. Na drugi strani pa so črpali Julijski Slovani iz istih težkoč nove energije, s katero so nevzdržno korakali od uspeha do uspeha, tako da so ti pred vojno imeli vsestransko izpeljano in mogočno narodno kulturno in narodno gospodarsko opremo.

Dne 9. t. m. je obhajala naša Kraljica-mati Marija svoj rojstni dan. Naša srednješolska nacionalna mladina ji želi ob tej priliki vso srečo in še mnogo zadovoljnih let.

Slovani

Leta 1905. je izdal češki pravni zgodovinar Peisker svoje delo: Die älteren Beziehungen der Slaven zu Turkotataren und Germanen und ihre socialgeschichtliche Bedeutung, v katerem je trdil, da so bili Slovani od pradavnine rod slabičev, suženjsko orijentiran, k anarhiji nagnjen, sposoben samo za to, da kloni tilnik, ne pa da se otrese tujega naroda in da si ustvari lastno državo. Proti tej trditvi se je prvi dvignil Nemec Alfons Dopsch, dunajski zgodovinar, l. 1909. Šele leta 1924. se je postavil tem trditvam po robu tudi prvi Slovan. Bil je to praški zgodovinar Karel Kadlec, ki je v svojem delu »Prvobitno slovensko pravo pre X. veka« pobijal in tudi ovrgel žaljive Peiskerjeve teze.

Romanje M. O. S. D. na Oplenac

Odbor Mladinske sekcije Streljaške družine se je na željo članov odločil, da priredi v doglednem času romanje na Oplenac, kjer naj bi se slovenska nacionalna mladina poklonila spomenu Velikega Kralja in prisegla zvestobo njegovim velikim ciljem in idealom.

Potovanje je zamišljeno za velikonočne počitnice in bi trajalo cca 3—4 dni. Stroški za posameznika bodo znašali okoli Din 100.—. Kdor bi se romanja rad udeležil, naj se prijavi odboru Mladinske sekcije strelske družine, Ljubljana, Grafika, II. nadstropje.

Tudi na polju umetnosti in znanosti so bili naši bratje vedno častno zastopani. Tu homo navedli le nekaj imen znamenitejših mož, ki so delovali na področju književnosti. Tako od Hrvatov Evgen Kumičić, Viktor Car-Emin in Anton Tentor, med pisatelji, a med pesniki je potrebno omeniti Antona Lenardića, Rikarda Katalinića-Jeretova in Antona Kalca. Med Slovenci so znana imena med pesniki: Simon Gregorčič, Dragotin Kette, Josip Pagliaruzzi-Krilan, Joža Lavrenčič, Alojz Gradnik, Srečko Kosovel in dr., a med pripovedniki: Ivan Pregelj, Narte Velikonja, France Bevk, Josip Pahor, Josip Ribičič, Ivo Trošt, Ivo Šorli, Josip Kostanjevec i. dr.

Svetovna vojna je njihovo delo za hip ustavila, toda uničila ga ni. Ko je nastopil zopet mir, so razvijali svojo delovnost z isto silo in voljo kakor nekdanj, dokler ni nasilni italijanski fašizem zatrl vsa gibanja in stremeljenja med Julijskimi Slovani.

(Nadaljevanje sledi)
Petek Božidar.

Slovenska Kočevska

Cerkev na Kočevskem.

V svojem zadnjem članku o šolstvu na Kočevskem sem med drugimi ovirami, ki nasprotujejo svobodnemu razmahu našega šolstva in običnemu kulturnemu življenju sploh, omenil tudi nemško cerkev.

Vsa slovenska Kočevska je razdeljena v glavnem v cca 14 far, ki pa so vse, razen dveh, v izključno kočevsko-nemških rokah, t. j. župnikov, ki so Nemci. Poleg nemške šole in nemških krajevnih gospodarskih činiteljev, je nemška cerkev raznarodovalen faktor na slovenskem Kočevskem. Prilike, ki vladajo ravno na cerkvenem polju so naravnost porazne in potrebne energične remedure najmerodajnejšega odgovornega mesta. Najosnovnejša pravica slehernega državljana, vernika, človeka je, da v svojem jeziku moli in posluša božjo besedo! Toda to so na slovenskem Kočevskem ne izpolnjuje, niti v cerkvi niti v šoli. Dolga doba suženjstva slovenskega rodu na Kočevskem je pustila ravno tukaj in na tem polju težke sledove. Nemški pritisk na šolskem, političnem in gospodarskem torišču je pripravil nemški miselnosti in nemški samobitnosti ter njegovemu kulturnemu poslanstvu dobra in ugodna tla, ki jih je našla zlasti že nemška cerkev na Kočevskem. In prav večji del nemških kočevskih duhovnikov je postal nositelj ter voditelj nemškega duha in nemške kulture, kar je še v večini far na Kočevskem danes.

Nemško-versko narodno vprašanje na Kočevskem bi se dalo razmotrivati v dveh praveh: z ozirom na šolo in na cerkev.

Že v svojem zadnjem članku sem omenil, da poučuje na 28 kočevskih mešanih šolah 12 kočevsko-nemških veroučiteljev in da so na vsem tem jezikovnem otoku le trije slovenski veroučitelji, ki so izpostavljeni najtežjim udarcem in prilikam, nič manj rožnati od onih, ki jih trpe slovenski učitelji v takih izpostavljenih krajih, med tem ko uživa prav nemška duhovščina vse pravice, ki jih po božjih in državnih zakonih že zdavnaj tu na Kočevskem ne morejo imeti. Poglejmo najprvo v naše slovenske učilnice na Kočevskem. Da se verouk poučuje v izključno nemških razredih nemško, o tem ni treba izgubljal besed. Da pa se verouk poučuje v slovenskih šolah s slovensko večino (n. pr. od 60 otrok je 14 Nemcev-Kočevarjev!) izključno v nemškem jeziku, to je pa že malo hudo in predrzno. Poznana mi je šola, ki ima le 8 % nemških otrok, a veroučitelj uči moliti le v blaženi nemščini. Da so slovenski otroci oropani tako svojega jezika v verskem oziru in to na svoji zemlji v dvajsetem letu svobode, je gotovo edinstven primer na svetu, v Evropi pa gotovo! Da je predrznost takih lojalnih veroučiteljev na nekaterih slovenskih šolah še večja, si dovoljujejo gospodje tudi pri pouku verouka marsikateri stvari. Tako dele nemške podobice z nemškimi napisi, kažejo nemško-nacionalne knjige z zanimivimi slikami, učijo otroke nemške gotice, ker se uče »ubogi otroci« le slovensko. Višek take oholosti in predrznosti, ki si jo dovolijo nekateri nemško-kočevski veroučitelji na Kočevskem v slovenskih šolah pa je, da zahtevajo od slovenskih otrok učenje nemškega verouka in prodajajo nemške katekizme, tiskane v Nemčiji in prepovedane od naših oblasti. Vse to se vrši na obraz in v zasmeh slovenskega učiteljstva in oblasti. Tako se gazijo vsi naši zakoni. Taki gospodje pa za tako svoje postopanje prejema od države še plačo in uživajo vso podporo od merodajnih faktorjev. Naša zahteva bodi, da našo mladino v slovenskih šolah uči le slovenski učitelj in slovenski duhovnik. Nemškim duhovnikom na Kočevskem pa veljaj opomin: Zavedajte se, da jeste jugoslovanski kruh za naš denar.

Kakšne so posledice nemškega pouka verouka na slovenskih šolah, so vidne pri službi božji, spovedi in drugih cerkvenih svečanostih, ko mora slovenska mladina moliti, peti in poslušati božjo besedo samo v blaženi nemščini. Pisec je imel sam priliko občutiti te posledice v največji bližini na slovenski šoli, ko otroci niso znali (Slovenci) niti najnavadnejših molitvic v slovenskem jeziku. Dom je tudi v tem slučaju do zadnjega časa podpiral nemškega duhovnika — prisiljen po zunanjih vplivih. Pa o tem, v posebnem poglavju tekom leta.

Ker se v tem vprašanju nekaj svita in je pričakovati, da bodo merodajni faktorji naši slovenski mladini preskrbeli božjo besedo v slovenskem jeziku, se ne bom več spuščal podrobnosti v razpravljanje.

Kako je s slovenskim jezikom v nemških cerkvah na slovenskem Kočevskem? Do nedavna (t. j. do pred enim letom!), se slovenska beseda sploh ni nikjer na Kočevskem (razen v samem Kočevju) v cerkvah oglašila, mogoče kje na leto enkrat. Pa še to na pogrebu, kjer se je zahtevalo slovenske molitve. Slovenska beseda se torej na Kočevskem v cerkvah ni čula. Tako so bili slovenski verniki ves čas dvajsetletne svobode prisiljeni moliti, peti in poslušati božjo besedo v nemškem jeziku. Zadnji čas pa se je tudi tu začelo jasiti. Na energične zahteve slovenskih vernikov je škofijski ordinarijat odredil v nekaterih kočevsko-slovenskih farah z absolutno večino slovenskih vernikov po eno sv. mašo s slovensko pridigo in slovenskim petjem v mesecu. Seveda, nekaj je že, a Slovenci na Kočevskem ne bodo preje mirovali, da bodo imeli, svojemu večinskemu številu v fari odgovarjajoče število slovenskih maš, v slovenskem jeziku. Vendar pa naj pripomnim še, da kljub odločnim ukazom cerkvene oblasti še vedno nekateri lojalni nemški župniki ovirajo slovenskim vernikom slovensko službo božjo na najrazličnejše načine. Tako napovedujejo slovensko mašo za jutranjo uro, da oddaljeni Slovenci ne morejo k svoji maši. Zopet nam je znan primer, kako se pri slovenski maši ne sme uporabljati orgel, češ, da so le za — Nemce. Kljub temu, da je škofijski ordinarijat v tem slučaju ukazal župniku, da dovoli uporabo orgel tudi za slovensko mašo! Pa je prav v omenjeni fari bil župnik še toliko predrzen, da je za Štefanovo prestavil slovensko mašo od 10. na 7. uro in odbil prošnjo slovenskih vernikov za blagoslov... Torej Slovenci niso vredni toliko, da bi za božične praznike imeli svečano službo božjo v svojem jeziku. In čeprav je škofijski ordinarijat ukazal župniku drugače... Ni še dolgo, ko so v neki slovenski vasi na Kočevskem zapeli šolarji po maši slovensko Marijino, pa so jih nemške cerkvene pevke prevpile s svojo nemško popevko. Pred sodnijo je bil glavni zagovornik teh »pevk« župnik, ki je trdil, da so slovenski otroci »motili« nemško cerkveno pobožnost...

Take in podobne slike bi vam lahko nanizal v okviru tega današnjega mojega razmotrivanja, vse žalostne prilike našega slovenskega življa, ki išče mrvice pravice. Koliko časa bodo še Slovenci na svoji zemlji trpeli in morali moliti v nemškem jeziku? Koliko časa bodo še slovenski otroci in slovenski verniki čakali svojih slovenskih pastirjev? Na ti dve vprašanji naj pa odgovore merodajni odgovorni činitelji.

—ar

Vekoslav Bučar:

Skozi bratsko Bolgarijo

(Nadaljevanje)

Na meji in preko nje

Najprijetnejši vlak za potovanje v Bolgarijo je — vsaj za mene — brzi vlak, ki odhaja iz Beograda malo pred polnočjo in vozi preko Sofije in Plovdiva naravnost v Carigrad. V njem se čisto lahko vso pot v vseh evropskih jezikih kratkočasiš s pestro družbo najrazličnejših tipov, ki se v lovu za zaslužkom vozijo kot »kulturonosci« in »civilizatorji« v orijent. Najpogostejše naletiš na nemške tehnične mojstre, ki jih pošilja ta ali ona nemška tvrdka v Kemalovo Turčijo postavljat moderen stroj ali pa gradit kakšno večjo stvar, za katero doma še ne morejo najti zadostno število izvežbanih in strokovnih moči. Turek bo najbrže še kljub vsem civilizacijskim naporom Kemala Atatürka ostal še dolgo časa orientalec, ki se le z največjo težavo prilagodi evropskemu načinu dela.

Tudi navadni delavci, ki gredo iskat kruha v Turčijo, Perzijo in še celo globlje v notranjost Azije, niso redki. Nekoč sem potoval z družbo slovenskih steklarjev, ki so dobili delo v neki večji steklarni menda v Carigradu. Vodial jih je krepak mož, ki je že nekaj časa delal v Turčiji in ta se je o tamkajšnjih delovnih in mezdnih razmerah prav poveljno izražal.

Najlepše je znal pripovedovati o lepih in brhkih Turkinjah. Tako je pripovedoval, da bi bil radi njih kar z njim odpotoval v Carigrad. Tik pred mojo odločitvijo pa sem se na lastnem telesu prepričal, da Turkinje niso ravno tako nežne stvarce, kakor mi jih je risal moj slovenski sopotnik iz Turčije. V tistem trenutku mi je namreč, popolnoma v skladu s pravili o privlačnosti zemlje, priletela v naročje ne ravno brhka Turkinja, ki je menda že v Beogradu splezala spat na prtljažno polico. Ker je, čeprav mlada, že zdavnaj prekoračila tisto težo, ki jo morajo baje doseči pred možitvijo naša slovenska dekleta, mi je njena nenadna nežnost v hipu zaprla sapo. Nisem je mogel zadržati v naročju in zdrčala je na črna lesena tla. Ko smo jo z vsemi finesami evropskega bontona dvignili in posadili na trdi sedež, je vsipala na nas celo točo meni nerazumljivih besed. Moj carigradski znanec mi je pozneje povedal, da so to bili najkrepkejši izrazi, ki jih premore turški slovar. Dogodek mi je na mah vzel korajžo, da bi šel v Carigrad gledat turška dekleta.

Jaz za svojo osebo sem že marsikatero progo prespal na prtljažni polici, a se mi še ni pripetilo kaj takega kot debelušni Azijatki. Ko sem nekoč vodil večjo skupino na izlet v Bolgarijo, sem sladko spal na mestu, ki ga je železniška uprava določila za naše kovčke. Pod menoj so na obeh straneh sedele naše dame in vso pot od Beograda do Niša nepremično strmele v mene, pazeč, kdaj jim bom padel pred noge. Tega niso dočakale, pač pa so se one privadile na povzdignjeni pogled tako, da pri najboljši volji niso mogle sramežljivo povestiti oči, ko sta dva pijana možakarja na niški postaji pošiljala drug drugega prav po južnjaško k njunim materam.

Na prtljažni polici tretjega razreda utrujen potnik še najlažje najde prostor za skromen počitek. Posebno še, če se v tvojem oddelku drugega razreda vgnezdile zastopnice nežnega spola, ki jih iz kavalirskih razlogov ne moreš izgnati. In še celo tako daleč gredo te nežne stvarce, da ti tvoje sezute čevlje enostavno postavijo pred vrata na hodnik. Niti ne pomislijo na neprijeten položaj, v katerega bi lahko s takim početjem spravile vodjo izleta, če bi slučajno tat ukradel njegove čevlje. Samo zamislite si, kaj bi rekle bolgarske dame, ko bi izstopil v paradni obleki

bos na sofijski postaji in bi moral v takem stanju navdušeni publiki izročiti pozdrave svojega naroda izpod snežnega Triglava!

Da bi mogel spati v prvem razredu, tega niti pomisliti ne smeš. Pravijo sicer, da denar odpre vsaka vrata, vendar na naših železnicah temu ni tako. Izgleda namreč, da imajo narodni očetje s svojimi brezplačnimi vozovnicami izključno pravico do teh oddelkov. Oni potrebujejo, kadar se vozijo domov po trdem in napornem delu, ki ga vršijo v Beogradu za narodov blagor, mir in zato hočejo biti sami. Edino sprevodniku je dana milost, da proti napitnini četrta dinarja s primerno spoštljivostjo opozori narodovega očeta, da lahko izstopi, če hoče, ker se je pripeljal na cilj. Če hoče seveda, kajti brezplačna vozovnica je veljavna vse leto in za vse proge v državi, zato se pelje lahko tudi še dalje, če se ni še dovolj naspal.

Tako nočno počivanje na prtljažni polici tretjega razreda ti nudi razen spanja še druge sladke užitke. Pripetilo se mi je, da so bili moji prijazni sopotniki sami zaspanci. Vlak je komaj zdrdral skozi topčidersko postajo in že so bili vsi potopljivi v globoki sen. Na polici sem prekladal svoje kosti enkrat na levo, drugič na desno, a spanec mi ni hotel na oči. Sopotnik pod menoj je zasmrčal v junaškem tenorju, v sosednjem oddelku ga je nekdo začel spremljati v basu, instrumenti so bili uglaseni in pričel se je koncert najbolj čudežnih viž in fantastičnih disonanc. Za trenutek sem pomislil na sedemsto kilometrov, ki me ločijo od mojega kraja in takrat se mi je zazdelo, da izvaja vaška gasilska godba, pod taktirko neumornega gospoda organista, skladbe našega Kogoja in Osterca.

V takih razmerah peturna nočna vožnja do Niša kaj hitro mine. V Nišu je že dan in lahko se okrepeš z vročim čajem, če ti ga med polurnim postankom natakara v kolodvorski restavraciji še pravočasno servira. Če ga pa ne dobiš, se lahko potolažiš z mislijo, da ga boš čez nekaj ur pil mnogo ceneje na bolgarskih tleh v Dragomanu.

Kmalu po petih se še pelješ mimo Niške banje, odkoder te pozdravljajo moderne vile in že si v romantično divji Sičevski soteski, skozi katero šumijo tik ob progi srebrno se peneči valovi blatne Nišave. Okrog Bele Palanke in Pirota te že pozdravljajo zlati žarki jutranjega sonca, malo pred pol osmo pa se vlak ustavi na naši obmejni postaji v Caribrodu. Potne liste je orožnik odvzel že med potjo, tu jih na obmejnem komisarijatu žigosajo in med vožnjo proti meji jih zopet vrnejo.

Carinski pregled je hitro izvršen ter brez šikan, o katerih so še pred leti toliko pripovedovali. Vljudne carinike predvsem zanima, koliko nosiš preko meje denarja. Če imaš našega denarja več kot tristo dinarjev, kolikor ga smeš iznesti iz države, ga moraš zamenjati za bolgarsko valuto. Storiš to lahko v kolodvorski menjalnici, kjer boš sicer plačal bolgarske leve malo dražje kakor v Ljubljani ali Beogradu, vendar te ne oderejo. Glede bolgarskega denarja je najbolje, da si ga preskrbiš že doma, kjer ga boš kupil še najceneje. Preko meje ga lahko neseš za tri tisoč dinarjev, ki dajo zamenjani v bolgarsko valuto skoraj sedem tisoč levov! Ker kupiš v Bolgariji za lev — vsaj kar se hrane tiče — toliko, kakor v Ljubljani za dinar, lahko za to vsoto prebiješ v kakšnem bolgarskem letovišču cela dva meseca in po vrhu še prepotuješ z železnico vso Bolgarijo.

Pri carinarnici je nekaj finančnih stražnikov Slovencev, ki služijo na bolgarski meji že več let.

Zanimajo jih dogodki v njihovi ožji domovini, zato radi razgovarjajo s slovenskimi potniki. Če jim čas dopušča, se lahko v razgovoru z njimi kratkočasiš, dokler te vlak ne odpelje dalje. Mesta si pa ogledati ne moreš, dasi stoji vlak v Caribrodu skoraj celo uro, ker te ne puste preje izstopiti, dokler cariniki niso pregledala celega vlaka. Caribrod šteje okrog 3000 prebivalcev ter ima nižjo gimnazijo; zanimivosti obiskovalcu ne nudi nobenih. Do l. 1919. je pripadal Bolgariji ter je bil bolgarska obmejna postaja. Stara srbsko-bolgarska meja je tekla med Caribrodom in Pirotom, današnja jugoslovensko-bolgarska pa teče nekaj kilometrov vzhodno od Caribroda.

Precej strožji je carinski pregled pri povratku iz Bolgarije. Resni carinski uslužbenci ti natančno prebrskajo kovčeg, pretaknejo vse kotičke v vlaku in gorje, če najdejo pri tebi bolgarske cigarete, ki jih tihotapiš, da bi se z njimi lahko postavil v domači prijateljski družbi. Ne pomaga še tako prepričevalno izgovarjanje, brezobzirno ti jih odvzamejo in še hvaležen jim moraš biti, da te ne odvedejo iz vlaka v carinski urad. Tam sestavijo zapisnik o tem, kako si hotel »iz koristoljubja oškodovati državno blagajno« ter te s precejšnjo globo poučijo, da ne smeš prijateljem v Jugoslaviji nositi obljubljenih bolgarskih cigaret.

Danes so taki slučaji že precej redki, pred leti pa so bili na dnevnem redu. Takrat so še med vožnjo od Sofije do naše meje agenti raznih bolgarskih tobačnih tovarn potnikom naravnost vsiljevali najfinejše bolgarske izvozne cigarete: sto komadov za dvajset levov ali deset dinarjev. Kdo bi se pri teh zapeljivih cenah mogel premagati? Ljudje so jih kupovali — cariniki v Caribrodu plenili, delali zapiske in globili.

Včasih se pa strogim gospodom vendarle da omehčati strogo srce, da malo pogledajo skozi prste. Ko sem se prvič vozil s potovanja po Bolgariji domov, dal sem se v vlaku premamiti in kupil sem dve škatli cigaret po sto komadov. V Caribrodu sem obe pokazal cariniku. Eno mi je vzel, drugo, ki sem jo med potjo odprl, mi je pustil. V istem oddelku se je z menoj vozila starejša dama, tašča nekega našega aktivnega ministra. Imela je pet zavojčkov po dvajset cigaret in carinik ji je štiri odvzel. Nič ni pomagalo njeno dokazovanje, da jih nosi zetu — jugoslovenskemu ministru.

»Baš zbog toga, što vam je zet ministar, moram da se ravnam po propisima,« je bil carinikov odgovor. »Dozvoljena je samo jedna kutija, bez obzira na broj cigareta, a vi ih imate pet!«

Vmešal sem se v razgovor in carinik ji je odvzete škatle vrnil s pripombo, da mora gospodu ministru reči, da jih je skrivaj prenesla preko meje. Gospa ni vedela, kako bi se mi za posredovanje izkazala hvaležno in povabila me je, da jo ob prvi priliki v Sofiji obiščem.

(Nadaljevanje sledi)

Še vedno ...

Letos sem bil o velikih počitnicah v Celju. Ne bom vam popisoval ne mesta, ne življenja v njem, ampak prikazati hočem le značilen odtenek tamošnjega življenja. Ko sem si ogledoval minoritsko cerkev, sem opazil na neki klopi napis: Olga Vodoschek. Ta primer da mnogo misliti. Na prvi pogled je jasno, da je Vodoschek le ponemčeno ime iz našega Vodušek.

Čudno se mi zdi, da so sploh mogoče v naši lastni državi take spakedranke naših lepih domačih priimkov! In to v enem naših večjih mest! Tako jih le prisiljeno spakedrajo naši podjarmljeni rojaki! Ne vem, kako bi na primer v Italiji pogledali kakšno pristno italijansko ime poslovenjeno ali ponemčeno! Če v drugih državah izpreminjajo naša lepa domača imena, bi bil tudi pri nas čas dokončno pomesti z raznimi Shupantschitschi, Vodoschki itd.

-dh-

Janko Colnar, III. drž.:

Jadralno letalstvo v Čehoslovaški

Delo českých jadralních grup je zelo aktivno in je podrejeno dvema glavnima ustanovama: »Masarykovi Leteckí Ligi« in nemškemu zračnemu savezu. Ti dve glavni organizaciji sta včlanjeni v F. A. I. (Internacionalna aeronavtična federacija).

Ministrstvo javnih del je kot najvišja civilno-letalska ustanova v državi, zelo naklonjeno jadralnemu letalstvu in ga gmotno podpira.

Kakor je v ČSR veliko zanimanje za letalstvo, tako je tudi modelarsko delo zelo aktivno. M. L. L. je letos izvežbala preko 17.000 dobrih modelarjev. Mladi modelarji delajo neumorno za napredek letalstva, obenem se pa strogo drže tega, da grade domače modele, ne pa inozemske, posebno pa ne nemških.

Šolanje modelarjev in jadralcev je poverjeno M. L. L., ki ima dosedaj 157 jadralnih grup, 359 jadralnih letal, 625 »A« pilotov, 411 »B« pilotov, 173 »C« pilotov in preko 120 zvaničnih »C« pilotov.

Napredek čehoslovaškega jadralstva je ogromen za razmeroma tako majhno državo.

V letu:

1931: 6 gr., 7 letal, 20 »A«, 10 »B«, 2 »C«
 1932: 42 gr., 72 „ 79 »A«, 20 »B«, 4 »C«
 1933: 59 gr., 103 „ 156 »A«, 69 »B«, 10 »C«
 1935: 124 gr., 213 „ 474 »A«, 258 »B«, 72 »C«
 1937: 151 gr., 341 „ 625 »A«, 411 »B«, 161 »C«

Ta velik napredek bi nam moral biti svetel vzor v razvoju našega letalstva.

Čehoslovaški jadralci so bazirani na tri velike jadralne centre: 1. Rana pri Pragi (3 hangarji po 5 letal, 1 hangar za 15 letal in hiša za bivanje pilotov-jadralcev). 2. Cebin pri Brnu. (To je center izključno le za šolanje A in B izpita.) Ima dva hangarja po 4 letala in en hangar za 8 letal ter zgradbo. 3. Žilina-Stranik. (Teren, kjer se vrše jadralne tekme.) Ima 6 hangarjev po 5 letal ter veliko zgradbo.

Kjer je v Čehoslovaški teren nepovoljen za jadrnanje ob pobočjih, tam se je razvil način startanja z avtomobilom. To je zelo uspešna startna

metoda, ki so jo tudi pri nas v Mariboru uspešno uporabljali.

V splošnem je v ČSR jadralstvo na zelo dobri gmotni podlagi. Kajti zanimanje zanj je pač veliko, zato so temu primerne tudi podpore. Samo »Masarykova Letecká Liga« dobi letno 250.000 Kč podpore od firme Baťa. Poleg tega država sama razpisuje večkrat na leto nagrade, oziroma podpore grupam za numorno delo za napredek češkega civilnega letalstva.

Baťa je povzdignil center na Rönu, kjer se izučijo največ »C« pilotov in kjer so se vršile leta 1934. prve jadralske tekme.

Češki konstrukterji zelo pridno grade letala svojih konstrukterjev. Med njimi so najbolj poznana letala: »Skaut« in »Přaha«. Na letalu »Přaha« je postavil pilot ing. Elsnic državni rekord. Ing. Mayer je napravil celo serijo šolskih in visokozmožnih jadralk.

Baťa je otvoril tovarno, ki gradi letala po zelo nizkih cenah. Šolska na primer že po 2.900 Kč, medtem ko visokozmožna po 4.900 Kč.

Ing. Elsnic je sestavil dva dvoseda: »Šedý Vlk« in »El-2-M«: (1, 2). Ti dve letali imata tako močno konstrukcijo, da moreta postati motorni z motorjem, ki ima 18 HP.

So pa še drugi inženjerji, ki so pokazali velike uspehe. Med njimi Vlado Šilhan, konstruktor letala: »Zlin VIII. b (3)« in »Zlin IX. (3)«.

V veliki meri posvečajo Čehi pažnjo poljskim jedrilicam, ki so pokazale velike sposobnosti. To sta jedrilici: tipa: CW-5-35 (4) in S-G-3.

Ena najelegantnejših čeških jedrilic je pač »Tulák«. To je letalo, ki je zgrajeno v popolni aerodinamični liniji. Vsi prehodi med posameznimi združitvami letalinih delov so zaliti z lahko pločvino, tako da je zračni upor postavljen na minimum. Tudi letalo »Mu-10« je ena od uspešnih jedrilic požrtvovalnih čeških konstruktorjev.

V ČSR se mnogo uporablja tudi motorna vleka. V ta namen se M. L. L. poslužuje kot vlačilca italijanskega letala tipa: Caproni 100, kot vlečenca pa letala EL-2-M ali pa »Šedý Vlk« (5).

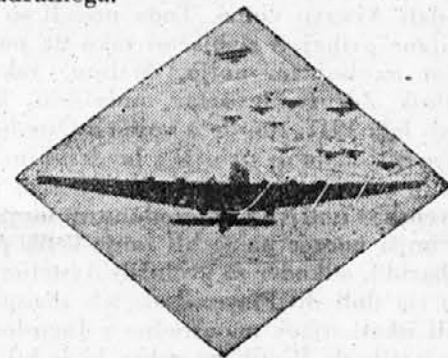
Kljub temu, da so Čehi tako proti gradnji tujih letal so si vendar zgradili nekaj nemških letal tipa »German Baby II. (6)«. Z enim od njih je tudi član Nemškega saveza Pitschak dosegel na 1. zletu M. L. L. na Rönu leta 1934. najboljši čas od vseh tekmovalcev namreč 8 ur, 15 minut in 13 sekund.

Nemški savez ima 786 članov, 24 oblastnih odborov, 41 šolskih in 19 visokozmožnih jedrilic in 5 lahkih motornih letal predvsem nemške konstrukcije. Na drugem jadralnem zletu na Rönu leta 1935. so bili doseženi sledeči rezultati: Slavěk Radovský je dosegel na domačem letalu »Letov« deset ur, 31 minut in 13 sekund. To je bil državni čehoslovaški rekord v trajanju poleta. Največjo višino je tedaj dosegla slavna češka jadralka Jarmila Králová. Letela je namreč na letalu domače konstrukcije ing. Elsnica »Šedý Vlk« ter dosegla višino 625 m iznad startne točke.

Kakor vidimo, je v ČSR res ogromno zanimanje in razumevanje za težnje jadralnega letalstva.

Čehi imajo tudi različne svoje časopise in revije, kot n. pr. »Letec« in »Letctví«. V njih se nahajajo tudi točni opisi naših ter drugih inozemskih jadralnih in motornih letal.

Napredek, ki ga je doživel česko civilno letalstvo, bi bil potreben naši državi. To bomo dosegli edino, če se bomo resno in z ljubeznijo poprijeli plodonosnega dela in če bo naš pokret našel razumevanje med ljudstvom, ki mu bo v težkih trenutkih priskočilo v gmotno pomoč. Edino tedaj se bomo mogli preriti nekaj korakov naprej v razvoju našega letalstva, posebno pa jadralnega.

Naza! Naza! Naza!

(Roman iz kanadskih lovišč.)

»Mislim, da se bomo znebili svojih neprijetnih sosedov,« je dejal Rea, ko je prišel drugi dan z vrčem v koč, »in vrag naj me vzame, Buff, če niso ti divjaki prejeli vest o vas. Ta dva Indijanca sta bila sla. Vzemite vašo puško. Pojdiva malo tja čez, da vidiva, kaj je na stvari.«

Indijanci so podirali svoje šotore in lovca sta takoj opazila spremembo v njihovem ponašanju. Rea je nagovoril več bojevnikov, a odgovora ni dobil. Položil je roko na ramena poglavarjeva, toda ta ga je odpahnil in se obrnil proč. Jezen je lovec obrnil Indijanca proti sebi in ga ogovoril, seveda, kolikor je znal jezik. Dobil pa je zelo bladen odgovor, ki se je končal s tem, da se je Indijanec zravnil, pokazal proti severu in z razburjenim glasom zaklical: »Naza! Naza! Naza!«

»Pogani!« Rea je podržal svojo puško rdečkarju pod nos. »Slabo se vam bo godilo, če boste kaj dolgo nazali za nama. Pojdimo, Buff, preden se ne razjezim!«

Ko sta bila zopet v koč, je Rea pripovedoval, da sta sla opozorila Indijance, naj na noben način ne pomagajo lovcema. To noč sta vzela svoje pse v koč in izmenoma stražila. Zjutraj sta opazila široko sled, ki je vodila proti jugu. Rdečkožcev ni bilo več.

Ne dolgo potem, ko so izginili Indijanci, je začelo živo srebro zopet padati in nastopila je dolga, mračna polarna noč.

Ko sta se lovca znebila svojih mučiteljev, sta v udobni koč pripravila vse potrebno, da bosta dolge samotne mesece prebila kolikor mogoče prijetno in čakala na dnevno luč.

Samo tu in tam, ko je veter malo prenehal pihati, sta mogla na prosto. Za prerijskega lovca, ki severne noči ni poznal, je bila vsa okolica strašno zanimiva. Skozi mrak se je svetlikala mračna meglena plošča, ki je dejal Rea, da je sonce. Vse je bilo pusto in samotno okoli njiju.

»Kje so volkovi?« je vprašal Jones.

»Tudi volkovi ne morejo živeti od snega. Sedaj se drže južneje, kjer preganjajo karibure ali pa so daleč na severu za bizoni.«

V teh kratkih brezvetrnih urah je ostal Jones na prostem, kolikor je mogel vzdržati pri mrazu 60 stopinj. Nekega dne je zagledal čudež neverjetnega, daljnega sonca na severu, ki je v pisanih barvah viselo nad horizontom. Občudovanje je žarelo iz njegovih oči.

»Severni sij,« je ugotovil Rea, kakor bi govoril o prepečenju. »Pazite, da ne ozebite, strašno bo mraz.«

Da, postalo je mraz; toplomer je kazal 70 stopinj. Ivje je pokrivalo stene in streho koč, razen neposredno nad ognjem. Jelenje meso je postalo trše od železa. Nož, sekira sta se ugreli, če si sekal z njima meso, kot bi tolkel po jekleni plošči. Lovca sta imela težave z dihanjem, mrzel zrak jima je žgal pljuca.

Tako so se vlekli meseci. Rea je postajal od dne do dne bolj molčeč, in ko je sedel pri ognju, so njegova široka ramena padala nižje in nižje. Jones, ki ni bil navajen tega morečega čakanja, si je dal opraviti s puškami, sanmi in vprego, dokler se mu ni zdelo, da bo znorel. Nato je, da bi rešil svoj razum, začel sestavljati mlin na veter.

Ure in ure je preležal pod svojo odejo, ne da bi mogel spati in prisluškoval severnemu vetru. Večkrat je Rea govoril v spanju; nekoč je planil pokoncu in mrmral žensko ime. Najbrž je bila to njegova žena, ki mu je pred leti umrla. Sence, ki jih je slikal ogenj na steno, so plesale, kot strahovi, mrzli in sivi, kot se spodobi za to okoličico. V takih časih je Jones z vso močjo svoje duše hrepenel po deželah na daljnem jugu, ki ga je imenoval svojo domovino. Cele dneve Rea ni izpregovoril nobene besede, strmел samo v ogenj, jedel in spal. Jones, ki se je sam vedno bolj izpreminjal, se je kar bal nenavadnega vedenja svojega tovariša in ga skušal razvedriti. Delal si je težke očitke, ker je vzel tako malo tobaka s seboj. Sam pač ni kadil in Rea je že po nekaj tednih pokadil vse, kar sta imela s seboj, nato pa se je poglobil v mrko molčanje.

III.

Končno se je na severnem horizontu tema nekoliko razsvetlila, siva senca se je ločila od zemlje, na jugu je postalo svetleje, živo srebro je plezalo više in više.

J. Š.:

Naši rojaki

(Nadaljevanje)

To je bil prvi in največji oblak, ki jim bi odnesel velik del njihovega narodnega ozemlja. 30. aprila 1915 se je sestel v Londonu Jugoslovanski odbor, čigar namen je bil preprečiti izvršitev londonskega pakta. Londonski odbor je imel tudi zvezo s srbsko vlado. To je bilo prvo največje dejanje Jugoslovancev za njihovo združitev.

Drugo je bilo 30. maja 1917 na Dunaju, ko je g. dr. Korošec v imenu avstro-ogrskih Jugoslovancev prečital v parlamentu majsko deklaracijo, ki je zahtevala združitev vseh Slovencev, Srbov in Hrvatov v eno samostojno državo pod žezlom Habsburžanov.

Tretja je bila dvajsetega julija 1917 na Krfu, kjer sta srbska vlada in Jugoslovanski odbor določila, kakšna naj bo bodoča kraljevina SHS, v takozvanem Krfskem paktu.

Značilno je, da sta bila Jugoslovanski odbor in Krfski pakt enakih misli, torej, da se Jugoslovani popolnoma ločijo od Avstro-ogrske in ustanove novo neodvisno slovansko državo pod žezlom Karadjordjevičev, dočim je bila majska deklaracija misli, da bi se združili vsi Jugoslovani v eno neodvisno državo pod krono Habsburžanov. To dejanje pa bi se nam pozneje kruto otepalo.

Zadovoljni z londonskim paktom, so Italijani napovedali Avstriji vojno. Toda pričeli so tudi za Italijane prihajati slabi časi tako na političnem kot na bojnem polju. Wilson, takratni predsednik Združenih držav ameriških, ki so spomladi leta 1917. stopile v vojno z Osrednjimi silami, se niti malo ni strinjal z londonskim paktom in je zahteval le popravilo italijanske meje po slovensko-italijanski narodnostni meji. Še mnogo hujši udarec pa je bil zanje velik poraz pri Kobaridu, odkoder so preložili Avstrijci bojno črto tja doli do Piave. Radi teh neuspehov so začeli iskati stikov neposredno z Jugoslovani. Tako je prišlo do Rimskega pakta, ki je bil skle-

njen 10. aprila 1918 v Rimu. Podpisala sta ga za Jugoslavijo zastopnik Jugoslovanskega odbora dr. Trumbić, za Italijo pa odposlanec Torrero, ki pa ni govoril v imenu rimske vlade, ampak v imenu nekega odbora za sporazum z narodi, podložnimi Avstro-ogrske.

Prišel je 30. oktober 1918 in z njim tudi razpad Avstro-ogrske.

3. decembra 1918 je avstrijsko vojno poveljstvo sklenilo z Italijo mir in ji odstopilo ozemlje obljubljenosti v Londonskem paktu. Naslednji dan so že Italijani začeli izkrcavati svoje vojaštvo na tem ozemlju in ga postopoma zasedati. S tem dnem se je začela ostra borba med Jugoslovani in Italijani za to ozemlje; seveda diplomatskim putem, ker je bila zmagovalna in herojska srbska vojska premaloštevilna, da bi hitro zasedla vse slovansko ozemlje tja do Talia-

menta, ko se je obenem še borila z italijansko armado, ki v resnici ni bila junaška, ampak je bila številnejša. Da pa niso nič storili, pa zopet ne moremo reči, kajti, ko so bili Italijani že na Vrhniki, jim je odkorakal nasproti iz Ljubljane oddelek 300 mož, večinoma prostovoljcev pod vodstvom srbskega oficirja Švabića. Ko jim je Švabić zagrozil, da bo rabil orožje, ako se takoj ne vrnejo do črte, določene jian v Londonskem paktu, so se izgovarjali, da njihovi zemljevidi niso pravilni in so se umaknili do Postojne.

Čas za to, da bi obdržali v svojih rokah Primorsko in še del Beneške tja do Piave je bil takrat, ko je bil vrhovni poveljnik piavske vojne črte general Borojević odvezan prisegi od cesarja Karla in ko je potem vprašal Narodno Veče v Zagrebu, kaj naj stori. Toda kakšen je bil odgovor, si ga lahko predstavljamo po današnjem položaju.

(Dalje prihodnjič)

(Čitateljem! V zadnji številki je izšel članek »Naši rojaki«, po pomoti pod napačnim naslovom: »Naši vojaki«. Prosimo, da nam tiskovno napako blagohotno oprostite.)

Oč večeru

Sonce obliva s krvjo nebo. Moje misli tonejo v to zarjo, tonejo daleč v obzorje sveta...

Sedim ob oknu in gledam to umiranje dneva. Vrhovi planin žare kot goreča žrela vulkanov. In preko teh prekipevajočih plamenov hite moje misli, hite v zarjo trpljenja in suženjstva. Tam onstran teh krvavečih gora živi rod, rod naših dedov, živi življenje smrti, življenje težkega strahotnega umiranja. To je rod, ki je ponosen živel, kot vrhovi njegove zemlje, živel svobodno ob stolu svojih knezov, s katerega se je delila pravica. In danes, kje si rod, tako ponosen nekdanj, tako slaven? Stol tvojega življenja, tvoje pravice je strtl... Preko njega raste bršljan in ga ovija s trtami grenkobe, žalosti, umiranja in smrti. Kri je zlita preko večernega neba... kri je zlita preko moje duše. In misli moje plovejo, gnane od boli v deželo sončnega neba, bistrh

vod in sinjega morja. A tudi tu je le rod umiranja — poljane smrti. Kje si rod? Tudi tebe ni več? Kje je pesem tvojih sladkih melodij? Kako si poslušala Soča besede svojega pevca — preroka? Kje si bila takrat, ko je nad tabo divjal boj, ki naj bi pogubil brate?

Umrli si tudi ti, zdaj si le solza. Solza, ki obliva grob svojega umrlega rodu!

Misli drve na vse strani tega božjega sveta. Povsod najdem svoje rojake — trpine. Najdem v sivinah bolečih sten, najdem v globokih rovih podzemlja. Povsod si rod trpečih. Kdaj boš postal svobodni rod Jugoslovancev?

Kri je zlita preko večernega neba... kri je zlita preko moje duše, zlila se je kri trpljenja. Toda kot je ugasnila krvava zarja, da se bo zopet porodila blesteča, tako boš vstal tudi ti, rod trplinov.

T. O.

Pomladno vreme pri 50 stopinjah pod ničlo! Dvanajstega aprila se je prikazala majhna gruča Indijancev. Rea je menil, da pripadajo plemenu Velikega psa, odcepu plemena Velikih sužnjev. Bili so prav tako pisano oblečeni in sestradani kot Rumeni Nož. Toda bili so zelo prijazni, iz česar sta lovca sklepala, da ne vedo še ničesar o njih. Rea je najmočnejšega od njih pregovoril, da jih bo spremljal kot vodnik na sever na lov.

Šestnajstega aprila sta se odpravila s svojo pasjo vprego in vodnikom pred seboj na dolgo pot proti severu. Indijancem sta pustila več jelenov in jim zabičila, da kočo varujejo beli duhovi. Prvi dan so prevozili 60 milj dolgo pot. Postavili so si šotor na bregu malega jezera. Naslednje jutro je šlo dalje. Potovali so v severovzhodni smeri in puščali za seboj ogromne snežne planjave. Sto milj v dveh dneh. Potem so dospeli do valovite, enakomerno s snegom pokrite planote, na kateri ni bilo niti ene skale, niti enega drevesa, niti enega grma. Nato pa do poljan, poraslih s čudovitimi malimi smrečicami.

»Dihten Nehila,« se je oglašil vodnik.

Rea je prevedel: »Dežela malih palic.«

Sem in tja se je prikazal jelen, številne lisice in zajci so brzeli pred njimi v gozd. Kazali so več radovednosti kot pa strahu. Iz daljave so bili čisto beli, celo jeleni. Njihova varnostna barva je bila odlična. Nekega dne je skočila pred njimi prekrasna žival, postala nekoliko opazovala lovca. Podobna je bila ogromnemu psu, samo da je bila neskončno bolj divja.

»Ho! Ho! Ga že imamo!« je klical Rea in segel po puški. »Polarni volk! To so beli vrage, ki nama bodo prizadejali še mnogo opravka.«

Volk, kot da bi razumel, je vrgel glavo nazaj in zalajal z neprijetnim laježem, ki je zvenel kot tožče tuljenje. Nato se je žival spojila s snežno barvo, kot bi bila strah z onega sveta.

V tem prastarem gozdu sta se lovca preskrbela s kurivom, kolikor so mogle sani nesti. Pet dni je Indijanec podil svoje pse preko gladke skorje, šesti dan proti poldnevju pa se naenkrat ustavil, pokazal na sled v snegu in zaklical:

»Ageter! Ageter! Ageter!«

Lovca sta opazila ostre sledove kopit, nekoliko podobne sledu jelenov, samo da so bili večji. Takoj so si postavili šotor in izpustili psa izpred sani.

Indijanec je šel s psi naprej, Rea in Jones pa sta mu sledila. Čez čas je vodnik dvignil roko in znova zaklical:

»Ageter!«

Takoj so nagnali pse naprej. Nekaj sto metrov dalje, v mali dolinici, se je premikala gruča velikih, črnih živali, podobnih nekoliko bivolom. Jones in Rea sta pričela teči proti njim.

Bizoni so se postavili v bran psom in so bili kmalu obdani od nadležnih lajajočih živali. Ko je Jones prišel bliže, je zagledal tri bike, ki so se brundaje branili psom in nastavljali roge. Čeprav je bil to trenutek izpolnitve dolgoletnega Jonesovega hrepenenja, je okleval pred temi krotkimi in nedolžnimi živalmi in njegovo veselje je kalilo tiho obžalovanje.

»To je umor! Kot bi pobijal ovce.«

Rea je pritekel in kričal: »Hitro! Rabimo svežega mesa in jaz hočem kože.«

Bizoni so podlegali dobromerjenim strelom in medtem, ko sta Indijanec in Rea hitela nazaj v taborišče, je Jones z zanimanjem preiskoval živali, ki jih je vse svoje življenje želel videti. Največji od njih je bil kako tretjino tako velik kot bivol. Bil je črnorjave barve in je sličil velikemu kosmatemu kozlu. Njegova glava je bila velika z malimi, ostro rezanimi očmi. Rogovi so bili v svojem korenu široki in ploščati, se zakrivili nad oči in se nato zavijali naprej v ostre konice. Prav tako kot severnoameriški bizon je imel tudi ta kratke, debele in z dolgo dlako pokrite noge. Njegove noge niso bile v nikakem razmerju z njegovim telesom.

Po dva bizona so naložili na sani in prepeljali v tabor. Izkušene roke so kaj kmalu odrle oba bizona. Najboljše kose mesa sta lovca prihranila. Iz mesa sta napravila zrezek, ki je bil sladek, imel pa je neprijeten okus po mošusu.

»Sedaj pa teleta, Rea« je dejal Jones. »Potem pa hitro domov.« »Jaz ne govorim rad s tem rdečkarjem,« je odgovoril Rea. »Prav tako se bo obnašal kot drugi. Seveda ni gotovo, da nas bo tu zapustil. Zelo daleč je od svojega plemena in nima pri sebi ničesar drugega kot svojo staro mušketo.«

Nato je Rea ukazal Indijancu, naj pazi in začel v jeziku Velikega Sužnja in Rumenega noža govoriti v njega. Od tega žlobudranja je Jones raz-

Gaber:

Smrt gospoda Lukeža Čepca

Gospod Lukež Čepc, veleposestnik in cerkveni ključar, je začutil, da se mu bliža konec. Pa kaj, sit je že bil tega življenja in ni je bilo stvari na tem svetu, ki bi ga še mogla razveseliti. Še edina želja, ki jo je kdajkoli imel, najti si verno življenjsko družico, se mu ni izpolnila. Kaj pa boš! Nimaš žene, nimaš otrok, čemu bi garal in se trudil? Pa vse gre narobe. Krava je povrgla, žrebe si je izpahnilo čeljust, vino se je skisalo, toča je pobila polje, ura se je ustavila, sama slaba znamenja. Ali moreš pričakovati še kaj drugega kot smrt? Pa kaj je smrt? Saj to ni nič hudega. Mati je tudi umrla, pa se dosedaj še ni nikoli pritožila. Seveda, malo nerodno je, ker se ne moreš kar meni nič, tebi nič, zavaliti na posteljo in reči: »No, smrt, le pridi! Vse je v najlepšem redu,« ampak jo moraš prav pohlevno čakati, da se ji zljubi zamahniti z bridko koso. In tega čakanja se je Lukež Čepc, veleposestnik in cerkveni ključar najbolj bal. »Saj se ti lahko zgodi, da se živ zvečer uležeš in se zjutraj zbudiš mrtev,« si je mislil. »Ejha, saj se ne moreš zbuditi, če si mrtev,« je še dodal »ampak sploh ne veš, da si umrl. In jaz Luka Čepc, da bi kar takole umrl in še sam ne bi vedel za to? Ne, to pa ne bo šlo!«

Pa se spomni Lukež, bistra glava, da je nekoč čital, da so obesili slavnega razbojnika, ki so mu pravili Prpič Mali in da je umrl točno deset minut za tem, ko so mu zadržali vrat.

»No, pogledaj Luka,« si je dejal, »ali ni najbolje, da storiš tudi ti tako! Boš vsaj vedel, kdaj si umrl. Saj veš danes je svet hudoben, pa se ti lahko zlažejo, da si mrtev in ti pobero vso tvojo lepo posest. Kaj boš odgovoril Luka na to? Nič, prav nič, ker ne boš vedel, da si mrtev. Tako si pa ob 6.50 uri natakneš kravato iz konoplje, ki se ji pravi vrv, malo zabingljaš po zraku in si brez skrbi, da boš ob sedmih že v nebesih. Luka, če si pameten, tako naredi, pa basta!« In res! Gospod Luka Čepc, veleposestnik in cerkveni ključar se je odločil za to pot v onostranstvo.

Ko je pri farni cerkvi zavonilo poldan, je gospod Čepc naravnal staro uro-kukavico in jo spravil v tek. »Saj drugače sploh ne morem vedeti, kdaj bom umrl,« si je dejal. Nato je naročil Katri, naj skuha za večerjo nekaj svinjskega, da ne bodo hlapci godrnjali in odšel iz hiše. Naj prej je stopil v klet in se prav ganljivo poslovil od vsakega soda posebej, nato je odšel v hlev, kjer je potrepljal živino po vratah in končno se je odpravil na polje, da se poslovi od svoje zem-

Ab.:

Bela odeja pokriva zemljo

Zima, ona nesrečna, čas, ki uničuje... O zimi tako pišejo, celo s starostjo jo primerjajo, to belo mrzlo odejo in s smrtjo. Res pusta je njena odeja in mrzel je veter, ki piha s snežnih planin, toda ne doseže srca, ki živi.

Bil je nekdanj umetnik, vase zaljubljen in v naravo. Živo resnico in ljubezen je slikal. Nevešč rezbar pa je sliko izrezal grd okvir. Oklenjena je sicer bila ona slika, pa vseeno je svobodno zrla predse in lepa je bila.

Zima pusta, kaj si storila, da te ponižujejo? Ne vem, če si kaj več kot svojo dolžnost. Ne moreš se primerjati s poletjem, žarkega nimaš sonca, ki bi ogrelo. Kot božji hram si, ves teman in pogreznjen v skrivnostno tihoto, polno odpuščanja in dobrote, ki ti je vzklila v srcu, čeprav je ledeno in blagoslov je prišel na te. Ljubiš in nisi ljubljena, vladaš, pa ne časte te. Trnje si, ki vsak trenutek spominja na nekaj, kar bo prišlo in ki se ga vsi bojimo. Naše je življenje, mladosti prekipavamo, ne vemo kaj bi z njo, rajamo in se veselimo, čeprav smo žalostni. Trn zbode, spomin zaživi, kakšna hosta cvet in seme. To pa boli...

lje, ki jo je pojil z znojem in krvjo svojih hlapcev.

Sonce se je že rdečilo, ko je namerjal svoje korake proti domačiji. Petelin na farni cerkvi je bil ves v zlatu in nemirno se je vrtel in kazal smer vetra. Ura je bila pol šestih. Pospešil je korake, da je bil že pred trideset doma. Brž je snel s stene uro in jo odnesel na senik. Nato si je poiskal še vrv in se pričel spenjati po majavi lestvi. Z glavo je dvignil desko, ki je zapirala lino in se ozrl po mračnem seniku. Tedaj pa brene capin, ki je ležal v senu, desko nazaj in gospod Čepc omahne z lestve v globino. Ni rekel ne bele, ne črne, ampak je popolnoma enostavno umrl.

Ne ljubimo te zima pusta, toda žalostna nisi in ne dišiš po smrti. Po krivem te dolže, ni res, kar kriče tisočera usta, iz srca se ne izvija ta klic, nepremišljen je kot mladeničeva prva ljubezen.

Polje in log sta bela, novo moč jima daješ, stvariteljica si mladosti in lepote. Toda ne razumejo te, za črn grob te imajo, poln neznanega gorja in bolečin.

Srce naše te ume, le ono ve, kako ljubiš, deliš in poklanjaš življenje neizmernim poljanam, odkrivaš pota ljubezni. Ni je tu meje, ki bi zabranila vstop sreče, nesreče, da celo gorja in obupa nas ne ubraniš. V tebi pa počiva skrivnostna pesem, brez kitic je in brez rim. Ne razume je vsak in ne zgodi se mnogokrat, da prideta dva, ki prečitata zamotano pesem svojega življenja. Misli sta si enaki in sreča pride nad njiju, kajti težka je spletna in venec te pesmi krasí srce.

Ne ljubim te, bela zima, le moje srce ve, kaj želiš, in ti da, kar hočeš, kajti dala si mu, kar si imela.

umel le nekaj besed. Vedel pa je, da besede »Ageter Nehila«, ki jih je Rea večkrat ponovil, pomenijo male bizone. Vodnik je nekaj časa poslušal, potem pa, ko je začel razumevati, kaj Rea misli, se je prestrašil in bojazljivo pogledal Jonesa. Nato pa je sledilo nekaj čudnega: Indijanec je počasi vstal, se ozrl proti severu, dvignil roko in ostal v tem položaju kot kip. Pa ne za dolgo. Nenadoma je pričel pospravljati svoje odeje in paziti na sani. Njegovi psi so bili že vpreženi.

»Jakoway Dithen Hula!«, je klical in kazal proti jugu.

»Jakoway Dithen Hula«, je ponovil Rea. »Presneti Indijanec pravi: Žena nima palic. On nas hoče zapustiti, kaj pravite k temu? Njegova žena nima drv. Jakoway brez drv, mi pa smo dva dni oddaljeni od ledenega morja.«

Hladnokrvno je napel lovec petelina na puški. Divjak, ki je videl to kretnjo pa ni niti trenil z očmi. Nasprotno: obrnil je prsa proti Rei, kot bi ga hotel izzivati. Nikakor ni spadal k bojazljivem plemenu.

»Ljubi Bog, Rea, menda ga vendar ne boste ustrelili!« je zaklical Jones in udaril po puški.

»Zakaj pa ne, bi rad vedel?« je vprašal Rea, kot bi šlo za usodo kake živali. »Mislim, da nam bo kaj slaba predla, če ga pustimo, da gre.«

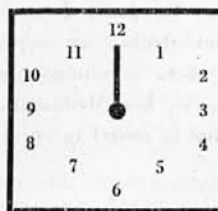
»Pustiva ga,« je prosil Jones. »Sedaj sva v pravi deželi. Imava pse in meso. Ulovila bova najina teleta in bova prej pri jezeru kot pa on.«

»Mogoče,« je zagodrnjal Rea.

(Nadaljevanje sledi)

Stane:

Točnost

Kakor zahtevaš ti od vsakogar točnosti, kakor se ti jeziš na vsakogar, ki ne pozna reda, ki ne zna držati dane besede, ki ne izpolni dane obljube in ga radi tega obsodiš kot nediscipliniranega človeka, ki ne pozna niti temeljnih pravil človeške družbe. Prav tako, kakor ti obsojaš takega človeka, prav tako obsojajo tebe drugi, če si ti sam netočen. Koliko manj bi mi poznali netočnosti, če bi vsakdo pomislil vedno nase, kako se jezi na človeka, ki ne pozna točnosti, kaj si misli pri tem in kako ga sam obsoja.

Človeku, ki ne pozna vrednosti in koristi točnosti in ki se tudi ne zaveda posledic netočnosti, so že vnaprej zaprta vsa vrata, ki vodijo do uspehov, že vnaprej je obsojen, da bo moral prenašati jezo in zasmeh družbe.

Točnosti se mora držati vsakdo in povsod, pa naj si bo izobražen ali preprost človek. Kajti posledica netočnosti je nered, anarhija, kar je škodljivo tebi samemu in drugim. Ker mi sami zahtevamo točnost povsod, ker mi sami tudi občutimo posledice, prav radi tega se je moramo tudi sami držati, če hočemo, da bo red obstajal

neokrnjen. Če smo mi sami točni, le tedaj občutimo netočnost drugih in le tedaj imamo pravico zahtevati točnost od drugih.

Z netočnim človekom nima nobeden rad opravka, ker se nanj ne more zanesti, ker on samo obeta in obeta, svoje obljube pa ne izpolni, kar nam vzbudi nezaupanje. Tak človek nima v sebi čuta, da je za svoje nepravilno ravnanje odgovoren, nima v sebi zavesti, da je to, kar obljubi in na kar ga veže dana beseda, njegova dolžnost, da vse izpolni.

Netočen človek ne pozna reda in ne zna ceniti vrednosti časa. Vseeno mu je tedaj, kdaj izvrši svojo dolžnost. Navadno odlaš in odlaš in naposled tudi odloži; lahko pozabi ali pa mu primanjkuje časa. Nikoli si ne stavi trdnega sklepa: v tem času mora biti to dovršeno. Dela brez reda, kakor pač nanese prilika ali slučaj. Ker dela brez reda, je njegovo opravljeno delo v primeri s človekom, ki dela redno vse ob določenem času, neprimerno manjše.

Čemur se enkrat privadiš, tega se težko iznebiš, ker ostaneš zvest svojim navadam. Če si navajen na nered, potem se svoje navade tudi povsod držiš; je pač taka tvoja navada.

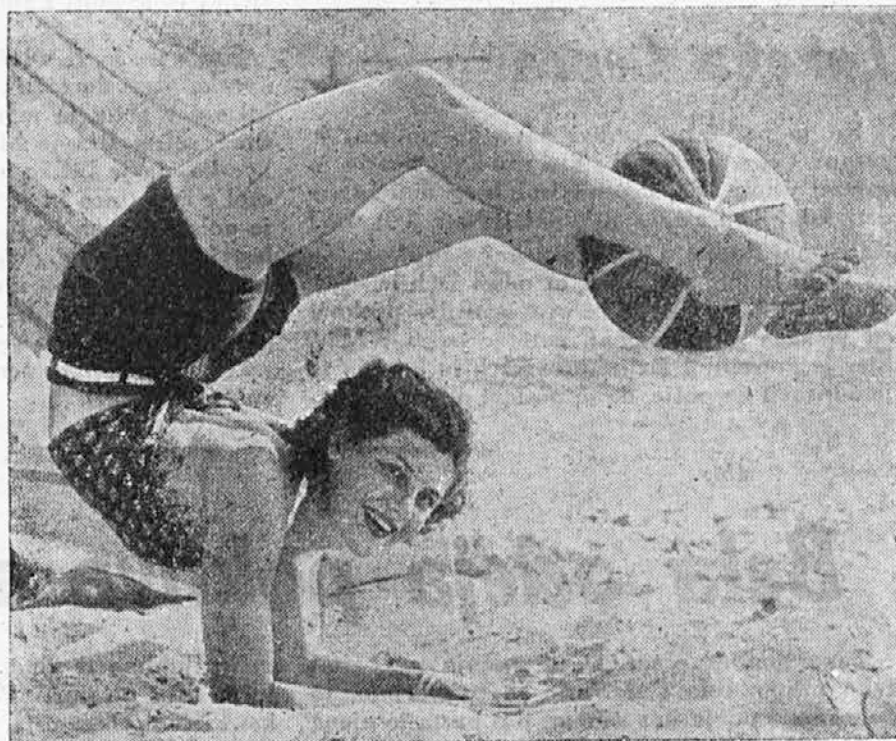
Točnost mora biti, ker je od nje odvisen red! Kdor pa ni toliko uvideven, da ne more spoznati nujne potrebe reda, naj trpi posledice sam in naj se ne pritožuje nad družbo, ki ga bo radi tega upravičeno prezirala in podcenjevala.

Vsakdo naj si privzgoji zavest, da je njegova dolžnost držati se vsega, kar zahteva obči red in kar veže na točnost njega samega.

Za nimivosti

Pri nas je zima... —

v Kaliforniji se zabavajo pri kopanju

»BLISK« BO OSVAJAL REKORDE

Anglež Eyston je dosegel z avtomobilom »Thunderbolt« (Blisk) nov svetovni brzinski rekord in sicer 502,436 km na uro, kar odgovarja brzini 140 m na sekundo. Vsako kolo je napravilo v sekundi 42 obratov. Pri tem vrtenju je nastala tako močna sredobežna sila, da se je zunanji rob plašča odmaknil še za 3 cm od osi. Campbellov rekord v sekundni brzini je izboljšal le za 395 tisočink sekunde. Ta majhna številka nam kaže, kako težko in s koliko truda se osvajajo novi svetovni rekordi. Ko je Eyston šel v Ameriko, da bo osvojil rekord, je označil svoj »Blisk« le za poskusno vozilo. 502 km na uro kaže, da je hodil pravo pot. »Vem, da bi bil moj »Blisk« lahko mnogo hitrejši in sedaj tudi vem, zakaj ni bil,« je izjavil. Prvo izboljšanje Bliska bo, da bodo zvišali število njegovih koles od 6 na 8. Do konca zime bo to delo dovršeno in na pomlad bo skušal doseči brzinu 560 km, ki se da po računih doseči s tem vozilom.

V NEMČIJI...

porabijo vsako leto 80 milijonov metrov filmskega traku;

gre vsako leto skozi cenzuro 2 milijona metrov filma;

dela s polno paro 28 filmskih studijev, ki zavzemajo 23.000 km²;

je 5300 kinematografskih dvoran z 1,944.000 prostori;

je v službi filmske industrije 52.650 oseb;

ima filmski odsek ministrstva za propagando 22.352 podružnic!

Ali ni čudno, da producira nemška filmska industrija kljub tem ogromnim številkam tako malo res dobrih filmov?

RAZOROŽITEV NAPREDUJE...

Angleški minister za koordinacijo obrambe je na nekem banketu na Silvestrovo izjavil:

»Anglija je izdala v letu 1913—1914 77 milijonov funtov za svojo obrambo. Leta 1924. 113 milijonov, v letu 1937. 278 milijonov. Prepričan pa sem, da moramo v novem letu zvišati izdatke na 320—350 milijonov funtov.«

Ne vemo, kako se ob takih številkah počuti globlček z oljno vejico!

Šah

ALJEHIN : EUWE (konec)

Komaj je Aljehin zasedel šahovski prestol, že vstajajo novi, predvsem mlajši tekmeci. Lastnik hotela na Semmeringu se je ponudil, da bo v vsem omogočil Keresu poziv na dvoboj, ako bo Aljehin pripravljen že prihodnje leto ta meč odigrati. Vendar sta to že oba odklonila. Tudi Flohr je že pisal Aljehinu, ako bi bil pripravljen igrati z njim leta 1940. Finančno bi ga podprla nekatera češka velepodjetja. Na novi spopad pa je pripravljen tudi Capablanca, ki je morda res najresnejši kandidat. Kako se bo Aljehin odločil, še ni znano. Na vsak način bo prvi uspel oni, ki bo prvi položil kavejco 10.000 dolarjev. V tem se bo Aljehin strogo držal Capablancine določe iz leta 1922. Navedimo še neko Aljehinovo mnenje, da smatra za najresnejšega tekmeca Keresa in Botvinnika. Amerikanca Fine in Reshevski (v resnici sta oba poljska Žida), sta že ob strani, znata pa ob svojem času spregovoriti. — Vse kaže, da se bo v naslednjih dveh letih le vršil nov dvoboj za svetovno prvenstvo. Do takrat se seveda obeta še mnogo razprtij in časopisnih polemik, posebno še, ker Mednarodna šahovska zveza ni forum, ki bi anal in mogel to vprašanje pravično in avtoritativno rešiti.

V POLNEM DIRU!

Sport

HOCKEY

15. mednarodni turnir za Spenglerjev pokal je odločil Lawn-Tennis Club Praha (LTC Praha) v svojo korist. Tega turnirja se udeležuje 5 držav: Nemčija, Belgija, Anglija z dvema moštvoma, Češkoslovaška in Švica. LTC Praha je premagal Cambridge z 10:0 in HC Davos (Švica) z 2:1. —

PLAVANJE

Tradicionalna pariška božična prireditev »A travers de la Seine« se je letos kljub mrazu izvršila. Toplina vode je bila okoli 4 stopinje. Zmagal je na približno 300 m dolgi progi Terentin s časom 2:40,6.

KOLESARJENJE

Tour de France 1938 se bo letos vršila v nasprotni smeri. Proga bo vodila najprej preko Pirenejev in nato čez Zahodne Alpe. Termin je določen od 5. do 31. julija. Vso progo 2625 km bodo morali tekmovalci prevoziti v 21 voznem dnevu. Najdaljša etapa se prične 21. julija in sicer Cannes—Nizza—Digne (283 km).

SMUK!

Za božično nagradno križanko je vladalo precej veliko zanimanje. Poslanih je bilo dosti rešitev, med njimi skoro vse pravilne. Izžrebani so bili: I. nagrada: Ukmar Nada, Ljubljana, II. nagrada: Furlan Andica, Ljubljana, III. nagrada: Ogorelec Nevenka, Ljubljana.

Radi tehničnih razlogov v današnji številki križanka odpade. V naslednji številki pa bo zopet nagradna. Tudi rešitev božične križanke prinesemo prihodnjic.